

[Arne Bjerregaard]

samfundet? Hvad er der galt i vores politik? Hvad er årsagen hertil? Hvad er de både fysiske og metafysiske årsager til, at vi får denne udvikling? Det må vi selvfølgelig spørge os selv om; det er da vores pligt herinde ikke bare at sige: nå ja, men det er der ikke noget at gøre ved. Heller ikke fra kristeligt folkepartis side ønsker vi at blande os i folks gøren og laden. Der er én ting, vi stadig væk mener er rimelig for en demokratisk udvikling, og det er den fuldkomne respekt for menneskelivet, medmennesket og medmenneskets livsholdning. Det er en klar forudsætning for demokratiet i fremtiden, ikke mere.

Lad mig så sige om lavindkomstkommissionens notat nr. 18, at det er såmænd ikke så revolutionerende i sit indhold. I det væsentlige er det jo bare en præcisering af kendte forhold og af oplysninger, som vi vel havde i forvejen. Det er jo velkendt for alle, at den tekniske udvikling i videste forstand formåede at skabe en større vareproduktion uden at forbruge mere arbejdskraft, og den øgede arbejdskraftmængde, der blev til rådighed på grund af de store årgange, vi havde i sin tid, og på grund af at kvinder i større udstrækning kom ud på arbejdsmarkedet, blev hovedsagelig opslugt af den offentlige sektor helt tilbage til 1950'erne, og vi må jo sige, at procentvis blev den forceret særdeles stærkt i VKR-regeringens tid.

En del af denne vækst var en rent arbejdsmæssig omfordeling, idet det offentlige overtog en mængde af disse arbejder, som hidtil var forbeholdt især kvinderne i hjemmet, f. eks. børnepasning, barselpleje, hjemmehjælp osv. Mange ting, som blev foretaget i hjemmet før, blev nu flyttet over i det offentlige regie, og derfor skulle man selvfølgelig bruge mere arbejdskraft i det offentlige. Man frigjorde arbejdskraft i hjemmene og flyttede den ud på arbejdsmarkedet, og så måtte man selvfølgelig bruge arbejdskraft til at løse de opgaver, som hidtil var blevet løst i hjemmene. Men fordelingen af arbejdskraften mellem den offentlige og den private sektor er jo en ganske anden i dag end for 40 år siden, ikke blot herhjemme, men i hele den vestlige verden, og især i de sidste 20 år er der sket en mægtig udvikling med hensyn til, at en større procentdel er blevet beskæftiget inden for den offentlige sektor. Det kan være både godt og ondt. Jeg ser det som et gode på mange måder, fordi vi får både et højere

serviceniveau og et højere socialt niveau, og endelig må vi sige, at krisen i dag ville være gået langt dybere, hvis den offentlige sektor ikke havde været så udtalt i hele den vestlige verden; så ville den have været lige så dyb som i 1930'erne. Men på grund af den udviklede offentlige sektor, som ikke sådan pludselig går ned i sit forbrug, har vi undgået at få en krise tilsvarende den, vi havde i 1930'erne.

Derfor skal man ikke bare sige, som visse partier har for vane, at den offentlige sektor er skyld i vores ulykker. Nej, ulykkerne ville have været dobbelt så store, hvis den offentlige sektor ikke havde været så veludviklet i hele den vestlige verden. Men vi må nok sige, at vi trods alt siden 1960'erne, ikke i hele den vestlige verden, men herhjemme har søgt at få udbygget den offentlige sektor i en takt, som løb fra den produktion, som er forudsætningen for, at vi kan udbygge den. Vi har ikke noget imod, at vi udbygger den på en rimelig måde, men derved fik vi et udviklet socialt system, som vi nok ikke har mulighed for i fremtiden at fastholde, for vi kunne ikke betale det i opgangstiderne, og vi kan langt mindre betale det nu; derfor fik vi faktisk en fordeling mellem det private og det offentlige, som var skæv. Det var ikke en målsætning, men i den tid, der er gået, er den offentlige sektor blevet for stor i forhold til den private sektor, fordi det trods alt er væsentlige områder af den sidste, der skal betale udviklingen i den offentlige sektor, og vi mener ikke, at vi kan få politisk-økonomisk handlefrihed, før vi får skabt en vis balance mellem produktion og forbrug i samfundet. Det er en klar forudsætning for politisk-økonomisk handlefrihed, og det indebærer, mener vi, at den offentlige sektor faktisk må stagnere. Vi ønsker ikke at banke den tilbage, som visse vil, til for 20 år siden, men vi er nødt til at lade den stagnere, medens den private må ekspandere, indtil man får en ligevægt, indtil man får mulighed for at betale det, det koster at have en veludviklet offentlig sektor.

Endelig må vi også erkende herhjemme, at vi i 1973 fik en oliekrise, som skabte noget nyt, som vi ikke havde været vant til før. Selv om vi har haft underskud på betalingsbalancen, havde vi trods alt haft fuld beskæftigelse, og vi havde haft balance på statsfinanserne, men nu fik vi arbejdsløshed, og for at den ikke skulle blive for voldsom, opar-